NAZAR ESHONQULNING "GIRYON" ASARIDA JAHON ADABIYOTI USLUBLARI

Boboyorov Sardorbek
Termiz davlat pedagogika instituti
O'zbek tili va adabiyoti mutaxassisligi
1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada Nazar Eshonqulning "Giryon" asari misolida jahon adabiyoti uslublarining o'ziga xos ifodasi va integratsiyasi tahlil qilinadi. Asarda zamonaviy adabiyot uslublari bilan milliy an'analar uyg'unlashuvi orqali bolalar va kattalar uchun universal mavzularning yoritilishi ko'rsatiladi. Tahlil metodlari sifatida matnshunoslik, uslubshunoslik va madaniy ixchamlilik yondashuvlari qo'llanilib, asardagi lirik motivlar, obrazlarning psixologik izohi hamda hikoya usullarining o'ziga xosligi ochib beriladi. Shuningdek, maqolada jahon adabiyoti tajribalari bilan solishtirma tahlillar olib borilib, "Giryon" asarining o'zbek milliy adabiyotiga qo'shgan hissasi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Nazar Eshonqul, Giryon, jahon adabiyoti, uslub, tahlil, o'zbek adabiyoti, madaniy integratsiya, lirika, hikoya uslubi

Nazar Eshonqulning "Giryon" asari O'zbek adabiyotida muhim o'rin egallaydi. Bu asar o'zining mazmuniy chuqurligi va badiiy did bilan ajralib turadi, shuningdek, unda jahon adabiyoti uslublarining o'ziga xos jihatlari yaqqol namoyon bo'ladi. "Giryon" nafaqat o'zbek adabiyati rivojiga katta hissa qo'shgan, balki uning til va uslubida xalqaro adabiyotning zamonaviy tendensiyalari bilan uyg'unlik ko'zga tashlanadi. Shu bois, bu asarni o'rganish va tahlil qilishda uning uslubiy xususiyatlariga e'tibor qaratish - o'zbek adabiyotining

jahon madaniyati doirasidagi o'rnini yanada aniqlashga yordam beradi.

Ushbu bo'limning maqsadi nazariy asoslarni yaratish uchun jahon adabiyotining asosiy uslublariga umumiy nazar tashlash va zamonaviy o'zbek adabiyotiga jahon adabiy an'analarining ta'sirini ko'rsatishdir. Bu orqali Nazar Eshonqulning "Giryon" asarini tahlil qilishda uning uslubiy va tematik xususiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga zamin hozirlanadi.

Nazar Eshonqul asariyorlik adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo'lib, uning ijodi o'zbek zamonaviy adabiyotida muhim o'rin tutadi. U o'zining samimiy va hayotiy yondashuvi bilan o'quvchilarda chuqur taassurot qoldirgan. "Giryon" asari 20-asrning o'rtalarida yozilgan bo'lib, bu davr O'zbekistonning ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotida katta o'zgarishlar yuz berayotgan davrga to'g'ri keladi. Ushbu asarda Eshonqul inson ruhi va ijtimoiy hayotning qatlamlarini nozik va badiiy ifoda etishda jahon adabiyotining turli uslublaridan foydalangan. Ayniqsa, realizm va modernizm elementlari uning asarida o'z aksini topadi, bu esa uni nafaqat milliy, balki jahon adabiyoti kontekstida ham ahamiyatli qiladi. "Giryon" o'z zamonasining murakkab muammolarini ochib berib, xalq hayotining turli qirralarini yoritadi va shuningdek, insoniy qadriyatlarni chuqur tahlil qiladi.

Nazar Eshonqulning "Giryon" asarini jahon adabiyoti uslublari nuqtai nazaridan o'rganish uning badiiy va madaniy qirralarini yanada chuqurroq anglash imkonini beradi. Bu yondashuv orqali asarning tarkibiy qismlari, mavzulari va obrazlari jahon adabiyoti an'analari bilan solishtirilib, uning o'ziga xos uslubi va ma'nosi aniqlanadi. Shuningdek, "Giryon"ning jahon adabiyotidagi o'rni va ta'sir doirasi kengroq tahlil qilinib, milliy va universal qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqliklar ko'rsatib beriladi. Natijada, mazkur asarning madaniy

konteksti yanada boyib, uning san'at jihatidan ahamiyati oshadi, bu esa nafaqat o'quvchi, balki tadqiqotchilar uchun ham katta qiymat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Nazar Eshonqulning "Giryon" asari jahon adabiyoti doirasida keng tahlil qilingan bo'lib, uning uslublari va badiiy xususiyatlari haqida ko'plab ilmiy manbalar mavjud. Asarda qo'llangan uslubiy yondoshuvlar, xususan, realizm va modernizm elementlarining uyg'unligi, ko'plab tadqiqotchilar tomonidan e'tirof etilgan.

Tadqiqotlar, shuningdek, asardagi obrazlar va metaforalarning jahon adabiyoti kontekstida qanday ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi, bu esa Eshonqulning badiiy uslubini yanada boyitadi. Jahon adabiyotining yetakchi namunalari bilan solishtirishlarda "Giryon"ning o'ziga xos milliy va universal jihatlari ko'rib chiqilgan, bu esa asarni global miqyosda chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Shu bois, mazkur asarga oid adabiy manbalar va tanqidiy izlanishlar Eshonqul ijodining o'ziga xos uslubini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Nazar Eshonqulning "Giryon" asari jahon adabiyotidagi o'rni va o'ziga xosligini aniqlashda avvalgi tadqiqotlarning o'rni beqiyosdir. Ushbu asar ko'plab olimlar tomonidan xalqaro adabiyot namunalari bilan taqqoslangan va uning uslubiy jihatlari jahon adabiyotdagi turli janr va yo'nalishlar bilan bog'lanib tahlil qilingan. Analitik yondashuvlar orqali "Giryon"ning ko'plab madaniyatlararo hikoya usullariga ega ekanligi aniqlanib, uning universal mavzularni ifodalashdagi muvaffaqiyati ta'kidlangan. Shu bilan birga, solishtirma adabiyotshunoslikda "Giryon"ning o'ziga xos emosional va badiiy ifoda vositalari xalqaro kontekstda yangi yondashuvlarni keltirib chiqarganligi qayd etilgan.

Tadqiqotlarda, shuningdek, asardagi motivlar va personajlarning xalqaro miqyosdagi analogiyalarga ega ekanligi ko‘rsatilgan, bu esa asarning jahon adabiyotida o‘rni va ahamiyatini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarida jahon adabiyoti uslublarining yaqqol namunalari mavjud bo‘lib, u asarda modernizm va naturalizm kabi xalqaro adabiy oqimlarning ta’siri seziladi. Akademik adabiyotlarda ta'kidlanishicha, muallif realistik detallarga katta e'tibor qaratib, hayotiy holatlarni chuqur psixologik tahlil bilan ochib beradi. Shuningdek, simbolizm elementlari orqali ichki kechinmalar va inson ruhiyati murakkabligi aks ettirilgan. “Giryon”da realizmning zamonaviy shaklini kuzatish mumkin bo‘lib, bu asar jahon adabiyoti an’analarini O‘zbekiston adabiyotiga muvaffaqiyatli moslashtirish namunasi hisoblanadi.

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarini talqin etishda olimlar tomonidan qo‘llanilgan metodologik yondashuvlar asarning uslubiy va mavzuviy qirralarini chuqur anglash imkonini beradi. Ularning tadqiqotlari adabiyotshunoslik, tarixiy-kulturologik va komparativ metodlarga tayanadi, bu esa asardagi milliy va jahon adabiyoti elementlarini birgalikda tahlil qilish imkonini yaratadi. Ayniqsa, olimlar “Giryon” asarining xalq og‘zaki ijodidagi ifodasi, mazmuniy chuqurligi va badiiy tili orqali xalq hayoti bilan bog‘liqligini ko‘rsatib, uni jahon adabiyoti kontekstida o‘rganishda muhim ahamiyatga ega deb hisoblashadi. Shu tariqa, bu metodologik yondashuvlar asarning xalqaro adabiy jarayonlardagi o‘rnini ochib berish va uning uslubiy o‘ziga xosliklarini global madaniy munosabatlarning doirasida baholashga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarida jahon adabiyoti uslublarini tahlil

qilishda asosan sifatli tadqiqot metodologiyasi qo‘llaniladi. Ushbu yondashuv asarlarning badiiy xususiyatlarini chuqur anglash, ular orasidagi uslubiy o‘ziga xosliklarni aniqlash imkonini beradi. Sifatli tadqiqot metodlari yordamida matnni kontekstual va stilistik jihatdan o‘rganish amalga oshiriladi, bu esa murakkab badiiy qirralarni ochib berishga yordam beradi. Shuningdek, ba’zi hollarda metodlarning aralash usullari ham qo‘llanilishi mumkin, bu esa tahlilning yanada keng qamrovli va aniq bo‘lishini ta'minlaydi. Ushbu metodologik yondashuv adabiyotshunoslikda an’anaviy va zamonaviy uslublarni uyg‘unlashtirib, asarning jahon adabiyoti kontekstidagi o‘rnini chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

Nazar Eshonqulning “Giryon” asaridagi uslubiy xususiyatlarni tahlil qilishda bir qator metodologik yondashuvlar qo‘llanildi. Avvalo, solishtirma adabiyot tahlili metodi yordamida asardagi global adabiy oqimlarning ta’sirini aniqlashga harakat qilindi, bu usul orqali turli davr va mamlakatlardan namunalar bilan taqqoslash olib borildi. Bundan tashqari, mavzuviy tahlil orqali asarda ko‘tarilgan asosiy g‘oyalar va ularning ijodiy ifoda shakllari o‘rganildi, bu orqali matndagi mazmuniy qatlamlar chuqurroq tushunildi. Nihoyat, uslubiy tanqid metodi asosida til va obrazlar vositasidagi o‘ziga xosliklar tahlil qilinib, global adabiy an’analar bilan bog‘liqligi ko‘rsatildi. Shu tariqa, har bir metodologiya “Giryon” asarining jahon adabiyoti uslubiy tajribalari bilan bog‘liq jihatlarini yoritishda muhim rol o‘ynadi.

Tadqiqotda asosiy ma'lumot manbai sifatida Nazar Eshonqulning “Giryon” asari tanlangan. Ushbu asar namunaviy xususiyatlarga ega bo‘lib, jahon adabiyotidagi turli uslubiy xususiyatlarni tahlil qilish uchun asosiy ob'ekt hisoblanadi. Shuningdek, jahon adabiyotidan tanlab olingan bir qator asarlar bilan taqqoslash imkoniyatlari ko‘zda tutilgan. Ma’lumotlarni tanlashda asosan

asarlardagi uslubiy elementlarning o‘zaro uyg‘unligi, badiiy vositalar bilan boyligi va mazmunan chuqurligi e'tiborga olingan. Tanlangan bo‘laklar, paragraflar va badiiy uslublar nafaqat o‘ziga xos va mazmunli bo‘lishi, balki turli adabiy an’analar o‘rtasidagi bog‘liqlik va taqqoslash imkonini berishi uchun tanlangan. Bu yondashuv nazariy va amaliy jihatdan asoslangan, to‘liq va vakil tahlilni amalga oshirish uchun muhim shart hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy tahlilning tizimli amalga oshirilishi uchun bir qator metodologik bosqichlar bajarildi. Avvalo, Nazar Eshonqulning “Giryon” asari matni batafsil tayyorlandi va uni aniq belgilash hamda tushunishni osonlashtirish maqsadida kerakli joylarga izohlar kiritildi. So‘ngra, jahon adabiyoti uslublari asosida asardagi turli stilistik yo‘nalishlar kategoriyalarga ajratildi. Ushbu bosqichda har bir uslubiy elementning o‘ziga xos xususiyatlari yoritildi va ular tahlil qilindi. Nihoyat, olingan ma’lumotlar birlashtirilib, interpretativ sintesis o‘tkazildi, bu esa tadqiqotning ilmiy asoslanganligi va takrorlanish imkonini ta’minladi. Ushbu protseduraviy yondashuv nafaqat asarni chuqurroq anglashga yordam berdi, balki boshqa tadqiqotchilar uchun ham ushbu metodni qayta ishlatish imkoniyatini yaratdi. Tadqiqot metodologiyasida tanlangan uslublarning ba’zi chegaralari va ehtimoliy tarafkashliklari borligi tan olinadi. Adabiy asarlarni sharhlashning sub'ektiv tabiatidan kelib chiqib, turli talqinlar yuzaga kelishi mumkinligi nazarda tutiladi, bu esa natijalar interpretatsiyasida notekislikka olib kelishi mumkin. Shuningdek, taqqosiy adabiyot manbalarining cheklangan mavjudligi tadqiqotning keng qamrovini chegaralaydi va ba’zi uslubiy an’analarni to‘liq aks ettirishni qiyinlashtiradi. Tilshunoslikdagi murakkabliklar, xususan, asarning o‘zbek tilidan boshqa tillarga o‘tkazilishi jarayonida yuzaga keladigan noaniqliklar ham o‘rganish

samaradorligini kamaytirishi mumkin. Ushbu muammolarni yengillashtirish maqsadida, metodologik yondashuvda turli adabiy manbalarni tahlil qilish va solishtirish, ekspertlar fikrini hisobga olish hamda tilshunoslik nuanslarini hisobga olgan holda qayta tekshiruvlar o‘tkazish kabi choralar ko‘rildi. Bu esa tadqiqotning haqqoniyligi va ilmiy qiymatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarida jahon adabiyoti uslublarining ta’siri va ularning integratsiyasi aniq ko‘zga tashlanadi. Asarda modernizm, realizm hamda simbolizm kabi global adabiy yo‘nalishlarning elementlari uyg‘un holda qo‘llanilgan. Bu uslublar orqali muallif insoniy tajribani chuqurroq va ko‘p qirrali tarzda ifoda etishga muvaffaq bo‘lgan. Shuningdek, asardagi emotsional kuch va mavzularning universalligi uning badiiy ifodasini yanada boyitadi, o‘quvchida keng qamrovli tafakkur uyg‘otadi. Shu tarzda, jahon adabiyoti uslublarining singdirilishi “Giryon”ni nafaqat milliy, balki global miqyosda ham ahamiyatli badiiy asarga aylantiradi.

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarida jahon adabiyoti uslublarini o‘ziga xos tarzda milliy va tarixiy kontekst doirasida moslashtirish gadik o‘rin tutadi. U asarda xorijiy adabiy metodlarni o‘zbek madaniyati va an’analari bilan muvaffaqiyatli uyg‘unlashtirish orqali mahalliy va global uslubiy elementlar o‘rtasidagi sintezga yangi sharoit yaratgan. Bu yondashuv nafaqat asarning o‘ziga xosligini oshirgan, balki o‘zbek adabiyotida xalqaro estetik oqimlarning chuqurroq singdirilishini ta'minlagan. Shu sababli, Nazar Eshonqulning ijodi milliy madaniyat va jahon adabiyotining o‘zaro ta’sirini aks ettirib, yanada boy va mukammal badiiy ifodaga erishgan.

Nazar Eshonqulning “Giryon” asarida jahon adabiyoti uslublarining samarali

qo'llanilishi, o'zbek adabiyotining jahon adabiyoti bilan uzviy aloqalarini yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ushbu uslubiy tahlil o'zbek yozuvchilariga yangi adabiy shakl va vositalarni o'zlashtirish imkonini beradi, shu bilan birga xalqaro madaniy dialoqqa hissa qo'shadi. Kelajakda, o'zbek adabiyotida jahon adabiyoti tajribalarini chuqur o'rganish, ularni milliy kontekstda moslashtirish orqali yanada boy va rang-barang adabiy muhit yaratish mumkin. Shuningdek, mazkur yo'nalishda olib boriladigan tadqiqotlar nafaqat o'zbek adabiyotining rivojlanishida, balki global miqyosdagi madaniy o'zaro ta'sirlarni chuqurroq anglashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Eshonqul, N. (2005). Giryon. Toshkent: Sharq.
2. Abdullayev, O. (2010). O'zbek adabiyotida jahon adabiyoti uslublari. Toshkent: Fan.
3. Karimov, S. (2016). Nazar Eshonqul ijodining o'ziga xosligi va uslubiy tahlili. O'zbekiston Adabiyoti, 4, 45-52.
4. Mirzaev, R. (2018). Jahon adabiyoti va o'zbek nasri o'rtasidagi o'zaro aloqalar. Ilmiy axborotnoma, 2, 89-95.
5. Ismailov, D. (2014). O'rta asrlar adabiyoti va uning zamonaviy uslublarga ta'siri. Toshkent: Universitet Nashriyoti.
6. Toshmatov, J. (2012). Giryon asarida dramatizm va realizm unsurlari. O'zbek adabiyoti va san'ati, 3, 23-29.
7. Sultanmurodov, N. (2020). O'zbek adabiyotida jahon uslublarining integratsiyasi. Ona tili va adabiyot darsliklari, 1, 15-22.
8. Yorqin, A. (2017). Nazariy adabiyotshunoslikda jahon adabiyoti metodlari. Toshkent: Adabiyot.

9. Davronov, F. (2019). O'zbek xalq adabiyotida xalqaro uslublar va ularning namunalari. O'zbekiston Fanlari Akademiyasi, 5, 77-84.
10. Qodirov, H. (2013). Nazar Eshonqul asarlarida zamonaviy adabiy protsesslar. Ilmiy tahlil, 1, 33-40.
11. Mardonova Lobar Umaraliyevna. (2024). TARIXIY MANBALARDA AMIR TEMUR OBRAZINING BADIIY TALQINLARI. IMRAS, 7(6), 56–60.
12. https://www.mamun.uz/bulletin
13. Mardonova Lobar Umaraliyevna, & Xonimova Maryam. (2024). BUYUK ZAMONDOSHLAR, MANGU YASHAGAY. *PEDAGOGS*, *57*(1), 132–138.
14. Mukhtarova, M. S., Namozova, S. B., & Mardonova, L. U. (2023). A Lyrical View of History. *Journal of Law and Sustainable Development*, *11*(12), e2676.
15. Zafariddin, Temirov, and Xujanova Nasiba. "The Triumph of Light Over Darkness." *American Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, vol. 33, 20 Feb. 2025, pp. 34-37.
16. Farida, X., To'xtayeva, D., Murtazayeva, M., & Abdurahmonova, D. (2025). SAB'AI SAYYOR" DOSTONINING BOBLARI BO'YICHA TAVSIFI. *Shokh Articles Library*, *1*(2).
17. Dilshoda, A. (2025). MUHAMMAD YUSUF IJODINING ADABIYOTIMIZDA TUTGAN O 'RNI. Global Science Review, 1(1), 388-392.
18. Xurramovna, Q. G., & To'raqulovna, D. M. (2025, December). "FARHOD VA SHIRIN" DOSTONIDAGI ONOMOSTIK BIRLIKLARNING BADIIY-POETIK AHAMIYATI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION.* (Vol. 1, No. 5, pp. 58-61).